

AKADEMİK ÖZGÜRLÜĞÜN TAHRİBİ, GÜVENCESİZLİK VE TİCARİLEŞME KISKACINDA ÜNİVERSİTE

AKADEMİSYENLER HAKLARINI VE
DAYANIŞMAYI KONUŞUYOR
ÇALIŞTAYLARI RAPORU

AKADEMİK ÖZGÜRLÜĞÜN TAHRİBİ, GÜVENCESİZLİK VE TİCARİLEŞME KISKACINDA ÜNİVERSİTE

**AKADEMİSYENLER HAKLARINI VE DAYANIŞMAYI
KONUŞUYOR ÇALIŞTAYLARI RAPORU**

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği, Ağustos 2026

www.univder.org

Her hakkı saklıdır.©

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İçeriği yalnızca Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği (Univder) sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

Bu yayında yer alan fikir ve görüşler Univder'e ait olup, ILO'nun fikir, görüş ve politikalarını yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

1

GİRİŞ

3

AKADEMİK ÖZGÜRLÜKLER

7

GÜVENCESİZLİK VE ÇALIŞMA KOŞULLARI

13

**ÜNİVERSİTELERİN NEOLİBERALLEŞMESİ /
TİCARİLEŞMESİ**

16

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

GİRİŞ

Son yirmi yılda Türkiye yükseköğretim sistemi yalnızca niceliksel olarak büyümedi; aynı zamanda yönetim anlayışı, çalışma rejimi ve akademik üretim biçimleri açısından köklü bir dönüşüm geçirdi. Üniversite sayısındaki hızlı artışa rağmen akademik emek giderek daha güvencesiz hale gelirken akademik özerklik zayıfladı; çalışma ilişkileri parçalandı; öğretim elemanlarının örgütlenme kapasitesi ve dayanışma mekanizmaları önemli ölçüde aşındı. Bunun yanında, sivil toplum alanının daralması ve akademinin giderek artan siyasal ve idari baskılarla karşı karşıya kalması, öğretim elemanlarının çalışma hakları konusunda ortak mücadele yürütmesini güçleştirdi. Tabii ki bu dönüşüm yalnızca Türkiye'ye özgü değil; üniversitelerin küresel ölçekte neoliberalleşmesi ve yükseköğretimin piyasa odaklı yeniden yapılandırılması süreciyle iç içe ilerlemekte. Ancak Türkiye örneğinde bu dönüşüm, siyasal otoriterleşme dinamikleriyle birleşerek akademik yaşam üzerinde çok daha kapsamlı sonuçlar doğurmakta. Üniversitenin toplumla kurduğu “kamusal sözleşmenin” zayıflaması, bilginin metalaşması ve üniversitenin piyasa mantığıyla yönetilmeye başlanması, akademisyenlerin çalışma koşullarını ve üniversitenin kamusal işlevini doğrudan etkilemekte.

Tam da bu nedenlerle Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği (ÜNİVDER), otuz beş yılı aşkın bir süredir sürdürdüğü faaliyetleri kapsamında, öğretim elemanlarının çalışma hakları alanındaki savunuculuk kapasitesini güçlendirmeyi ve akademisyenler arasındaki dayanışmayı yeniden geliştirmeyi amaçlayan bir proje gerçekleştirdi. Bu rapor, ÜNİVDER'in Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) desteğiyle yürütülen “Üniversite Öğretim Elemanlarının Örgütlenme Özgürlüğü ve Çalışma Hakları Konusunda Farkındalıklarını Artırmak için Kapasite Geliştirme Projesi” kapsamında düzenlenen iki çalıştayın çıktıları temel alınarak hazırlandı.

1. Amaç

Nisan 2026-Haziran 2026 arasında yürütülen proje, ILO'nun çalışma yaşamındaki temel ilkeler ve haklar çerçevesinde tanımladığı örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkının fiilen tanınması ile istihdam ve meslek bakımından ayrımcılığın ortadan kaldırılması hedefleri doğrultusunda tasarlandı. Bu kapsamda proje; öğretim elemanlarının iş güvencesi, ücret eşitliği ve eşit muamele görme hakları konusunda farkındalıklarının artırılmasını, devlet ve vakıf üniversitelerinde örgütlenme ve toplu pazarlık haklarına ilişkin bilgi ve dayanışma ağlarının geliştirilmesini ve ÜNİVDER'in bu alanlardaki kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesini amaçlıyordu.

2. Yöntem

Projenin temel faaliyetlerinden biri olarak 7 Şubat ve 7 Mart 2026'da sırasıyla İstanbul ve Ankara'da iki çalıştay düzenlendi. Çalıştaylara İstanbul ve çevre illerden 36, Ankara ve çevre illerden ise 37 olmak üzere toplam 73 öğretim elemanı katıldı; katılımcılar arasında devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan profesörler, doçentler, doktor öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve araştırma görevlileri yer aldı. Böylece farklı üniversite türlerinden, farklı akademik statülerden ve farklı disiplinlerden öğretim elemanlarının deneyimlerinin ortak bir zeminde tartışılması mümkün olmuştur.

Her iki çalıştay da ortak bir yöntem izlenerek yürütüldü. Sabah oturumlarında, ÜNİVDER tarafından ILO projesi kapsamında hazırlanan ve kapsamlı bir basın taramasına dayanan “Üniversitelerde Hak İhlalleri Raporu 2025” sunuldu ve bu rapordan hareketle genel değerlendirmeler yapıldı. Öğleden sonra ise katılımcılar dört tematik çalışma grubuna ayrılarak, kolaylaştırıcılar eşliğinde deneyimlerini ve görüşlerini paylaştılar. Gün sonunda ise bütün çalışma gruplarının bulguları ortak oturumda değerlendirilerek farklı temalarda ortaya çıkan ortak eğilimler ve çözüm önerileri tartışıldı.

Çalıştaylar dört temel tema etrafında yapılandırılmıştı: Üniversitelerin neoliberalleşmesi ve ticarileşmesi, güvencesizlik ve çalışma koşulları, akademik süreçlerde yaşanan ihlaller ve akademik özgürlükler. Ancak tartışmalar ilerledikçe bu başlıkların birbirinden bağımsız olmadığı açık biçimde ortaya çıktı. Katılımcılar, güvencesiz çalışma rejimlerinin akademik özgürlüğü zayıflattığını; siyasal ve idari müdahalelerin liyakat sistemini aşındırdığını; performans ve piyasalaşma baskılarının hem akademik üretimi hem de çalışma koşullarını dönüştürdüğünü; üniversitelerin giderek daha merkezi, otoriter ve piyasa odaklı kurumlar haline gelmesinin bütün bu sorunları birbirini besleyen yapısal bir bütünlük içinde ürettiğini vurguladı.

Bu rapor, söz konusu çalıştaylarda dile getirilen görüş ve deneyimlerin sistematik biçimde sınıflandırılmasıyla hazırlanmıştır. Çalıştaylarda dile getirilen sorunlar bu raporda, tek tek ihlal örneklerinden ziyade, Türkiye yükseköğretim sisteminin geçirdiği yapısal dönüşümün farklı görünümüleri olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla raporun amacı yalnızca mevcut hak ihlallerini belgelemek değil, aynı zamanda bu ihlallerin ortak yapısal nedenlerini görünür kılmak; öğretim elemanlarının çalışma hakları, akademik özgürlük ve örgütlenme özgürlüğü alanlarında ortak bir bilgi zemini oluşturmak; akademisyenler arasındaki dayanışmayı güçlendirecek tartışmalara katkı sunmak ve yükseköğretim politikalarına ilişkin savunuculuk çalışmalarına veri sağlamaktır. Bu çerçevede raporda yer alan değerlendirmeler, katılımcıların bireysel deneyimlerinden hareketle Türkiye üniversitelerinde gözlenen ortak eğilimleri ortaya koymayı amaçlamakta; sorun alanlarının yanı sıra çalıştaylarda geliştirilen çözüm önerilerine de yer vermektedir.

AKADEMİK ÖZGÜRLÜKLER

1. Akademik Özgürlüğün Çok Katmanlı Aşınması

Çalıştaylarda yapılan tartışmalar, akademik özgürlüğün yalnızca doğrudan devlet müdahaleleriyle değil, birbirini tamamlayan siyasal, idari, kurumsal ve ekonomik denetim mekanizmaları aracılığıyla giderek daraldığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, akademik özgürlüğün artık yalnızca ifade özgürlüğü meselesi olarak ele alınamayacağını; ders içeriklerinden araştırma gündemlerine, üniversite yönetimlerinden kampüs mekânlarına kadar akademik yaşamın bütün alanlarını kapsayan yapısal bir sorun haline geldiğini vurgulamaktadır.

Bu süreçte siyasal otoriterleşme, performans rejimleri, kurumsal denetim mekanizmaları, maddi kaynaklara erişimde yaşanan sorunlar ve kampüs yaşamındaki dönüşüm birbirini besleyerek akademik özerkliği ve eleştirel bilgi üretimini sınırlandırmaktadır.

2. Oto-Sansür ve İfade Özgürlüğünün Daralması

Katılımcılar, son yıllarda akademisyenlerin ders anlatımı ve bilimsel tartışmalar sırasında giderek daha fazla oto-sansür uygulamak zorunda kaldıklarını ifade etmektedir.

Özellikle toplumsal cinsiyet, ayrımcılık, demokrasi, insan hakları ve siyasal ideolojilere ilişkin tartışmaların öğrenciler tarafından şikâyet konusu yapılabilmesi, öğretim üyeleri üzerinde sürekli bir baskı yaratmaktadır. Bu bağlamda CİMER mekanizmasının siyasal iktidarın denetimini doğrudan derslik ortamına taşıdığı; akademisyenlerin hem akademik hem de psikolojik baskı altında çalışmalarına neden olduğu belirtilmektedir.

Katılımcılar, derslerde kullanılan kavramların, örneklerin ve tartışma başlıklarının giderek daha dikkatli seçildiğini; bazı konuların ise yakın gelecekte tamamen tartışılmaz hale gelebileceği yönünde ciddi kaygılar taşıdıklarını ifade etmektedir.

Ayrıca akademik özgürlüğü sınırlayan baskının yalnızca devlet kurumlarından kaynaklanmadığı; üniversite yöneticileri, bazı öğretim üyeleri ve öğrenciler aracılığıyla da yeniden üretildiği vurgulanmaktadır.

3. Ders İçeriği ve Eğitim Ortamının Dönüşümü

Katılımcılar, ders içeriklerinin belirlenmesi, okutulacak kaynakların seçimi ve dersin işlenme biçiminin akademik özgürlüğün en temel unsurlarından biri olduğunu belirtmektedir.

Öğrenci profillerinde yaşanan değişim ve eğitim sistemindeki dönüşüm nedeniyle üniversiteye gelen öğrencilerin kavramsal altyapılarının zayıfladığı; bunun öğretim üyelerini ders içeriklerini yeniden düzenlemek zorunda bıraktığı ifade edilmektedir. Bu durumun akademik derinliği azaltarak ileri düzey tartışmaları güçleştirdiği belirtilmektedir.

Bunun yanında bazı katılımcılar, İngilizce eğitim uygulamalarının belirli durumlarda tartışma ortamını daraltabildiğini; öğrencilerin ana dillerinde yürüttükleri tartışmalar kadar rahat ve eleştirel bir iletişim kuramadıklarını ifade etmektedir.

4. Üniversite Yönetimi ve Kurumsal Baskı Mekanizmaları

Katılımcılar, üniversite yönetimlerinin örgütlenme biçiminin akademik özgürlük üzerinde doğrudan belirleyici olduğunu vurgulamaktadır.

Yönetim kadrolarının çoğu zaman belirli disiplinlerden gelmesi ve üniversiteyi akademik bir topluluk yerine performans göstergeleriyle yönetilen teknik bir organizasyon olarak görmeleri eleştirilmektedir.

Bazı üniversitelerde derslerin izlenmesi, kayıt altına alınması ve çeşitli idari denetim mekanizmalarının uygulanmasının öğretim üyeleri üzerinde sürekli bir baskı yarattığı belirtilmektedir. Üniversitelerin giderek daha merkezi ve hiyerarşik yapılara dönüşmesi, katılımcılara göre eleştirel tartışma ortamını daraltan en önemli kurumsal gelişmelerden biridir.

5. Akademik Üretim Üzerindeki Performans ve Proje Baskısı

Katılımcılar, performans değerlendirme sistemlerinin yalnızca akademisyenlerin çalışma koşullarını değil, araştırma özgürlüğünü de doğrudan etkilediğini ifade etmektedir.

Yayın sayısı, proje üretimi ve dış fon temini gibi ölçütlerin akademik başarının temel göstergeleri haline gelmesi, araştırma konularının seçiminde bilimsel meraktan çok fon sağlayan alanların belirleyici olmasına yol açmaktadır.

Özellikle savunma sanayii, bilişim ve teknoloji gibi alanların öncelikli desteklenmesi, sosyal bilimlere başta olmak üzere birçok araştırma alanının ikincil konuma düşmesine neden olmaktadır.

Katılımcılar ayrıca yayın yapmanın maliyetinin giderek arttığını; konferans katılım ücretleri, yayın süreçleri ve açık erişim ücretlerinin akademik üretim üzerinde önemli mali baskılar oluşturduğunu belirtmektedir.

6. Maddi İmkânlar ve Akademik Kaynaklara Erişim

Akademik özgürlüğün yalnızca hukuki ve siyasal değil, aynı zamanda ekonomik koşullarla da doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmaktadır.

Katılımcılar güncel akademik literatüre erişimde yaşanan güçlüklerin, dijital veri tabanlarının yetersizliğinin ve kütüphane altyapılarındaki eksikliklerin araştırma özgürlüğünü önemli ölçüde sınırlandırıldığını ifade etmektedir.

Bunun yanında ücret karşılığında yayın yapan yayınevlerinin ve düşük akademik standartlara sahip dergilerin yaygınlaşmasının bilimsel üretimin niteliğini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

7. Mekânsal ve Dijital Gözetim Mekanizmaları

Katılımcılar, üniversite kampüslerinin giderek fiziksel ve dijital gözetim alanlarına dönüştüğünü ifade etmektedir.

Şeffaf cam ofisler, açık ofis düzenlemeleri ve sürekli görünür olmayı esas alan mekânsal tasarımlar akademisyenlerde sürekli izlenme duygusu yaratmakta; özgürce düşünme, yazma ve tartışma imkânlarını sınırlandırmaktadır.

Buna ek olarak derslerin kayıt altına alınması (Panopto vb.), QR kodlu yoklama sistemleri ve sosyal medya üzerinden yürütülen takip mekanizmalarının hem akademisyenlerin hem de öğrencilerin sürekli gözetim altında olduğu bir çalışma ortamı oluşturduğu belirtilmektedir.

Katılımcılar, bu gözetim kültürünün akademik özgürlüğü yalnızca hukuki değil, gündelik pratikler düzeyinde de sınırlandırıldığını vurgulamaktadır.

8. Kampüs Ortamı ve Akademik Kamusal Alanın Daralması

Katılımcılar, üniversitelerin yalnızca eğitim verilen mekânlar değil, aynı zamanda kamusal tartışma alanları olması gerektiğini ifade etmektedir.

Ancak son yıllarda üniversite içinde konferans, panel ve akademik etkinlik düzenlemenin giderek zorlaştığı; birçok etkinliğin kampüs dışına taşınmak zorunda kaldığı belirtilmektedir.

Benzer şekilde sivil toplum temsilcilerinin, toplumsal hareketlerin ya da farklı toplumsal aktörlerin derslere davet edilmesinin giderek güçleştiği ifade edilmektedir. Bu gelişmelerin üniversite ile toplum arasındaki ilişkiyi zayıflattığı ve üniversitenin kamusal niteliğini aşındırdığı vurgulanmaktadır.

9. Akademik Kavramlar ve Çalışma Alanlarında Artan Siyasal Baskı

Katılımcılar, toplumsal cinsiyet çalışmalarının son yıllarda akademik müdahalelerin en yoğun yaşandığı alanlardan biri haline geldiğini belirtmektedir

Toplumsal cinsiyet odaklı derslerin kapatılması ya da seçmeli derslerin açılmasının engellenmesi, araştırma merkezlerinin isimlerinin değiştirilmesi ve faaliyet alanlarının sınırlandırılması bu müdahalelerin en görünür örnekleri olarak gösterilmektedir.

Bazı anahtar kavramları kullanan akademisyenlerin üzerindeki baskıların daha fazla arttığı; bu nedenle birçok araştırmacının çalışma konularını ve kullandıkları kavramları yeniden gözden geçirmek zorunda kaldığı ifade edilmektedir.

Katılımcılar, bu gelişmelerin yalnızca belirli bir araştırma alanını değil, akademik özgürlüğün bütününe tehdit ettiğini vurgulamaktadır.

10. Akademik Toplumsal Rolünün Aşınması

Katılımcılar, akademik özgürlükte yaşanan gerilemenin üniversitenin toplumsal işlevini de doğrudan etkilediğini ifade etmektedir.

Üniversitelerin kamu yararına bilgi üreten, toplumsal sorunlara eleştirel katkı sunan kurumlar olma niteliğinin giderek zayıfladığı; akademik özgürlük ve ifade özgürlüğü olmaksızın bu kamusal misyonun sürdürülemeyeceği belirtilmektedir.

Ülkede yaşanan genel siyasal otoriterleşme eğiliminin üniversitelere doğrudan yansıdığı; hatta üniversitelerin otoriter politikaların en önemli hedeflerinden biri haline geldiği ifade edilmektedir. Bu durumun yalnızca akademisyenlerin çalışma koşullarını değil, üniversite kurumunun yapısını ve toplumdaki konumunu da köklü biçimde dönüştürdüğü değerlendirilmektedir.

11. Değerlendirme

Akademik özgürlüğün aşınması tek bir baskı mekanizmasının sonucu değil; siyasal müdahaleler, kurumsal denetim, performans rejimleri, ekonomik kısıtlar, gözetim teknolojileri ve kampüs yaşamındaki dönüşümün iç içe geçtiği çok katmanlı bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreç yalnızca akademisyenlerin ifade ve araştırma özgürlüğünü sınırlamamakta; üniversitenin eleştirel düşünce üretme kapasitesini, kamusal işlevini ve toplumsal meşruiyetini de zayıflatmaktadır.

Katılımcılar, akademik özgürlüğün korunmasının yalnızca bireysel ifade hakkının güvence altına alınmasıyla sınırlı olmadığını; üniversitelerin demokratik yönetim ilkelerine,

kurumsal özerkliğe, araştırma bağımsızlığına ve kamusal sorumluluk anlayışına yeniden kavuşmasını gerektirdiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle akademik özgürlük, üniversitenin bütün işleyişini belirleyen temel bir kurumsal ilke olarak yeniden tesis edilmesi gereken öncelikli alanlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır.

AKADEMİK SÜREÇLERDE İHLALLER

1. Akademik Süreçlerde Hukuki ve Kurumsal Aşınma

Katılımcılar, üniversitelerde yaşanan hak ihlallerinin yalnızca bireysel uygulamalardan ibaret olmadığını, akademik yaşamın bütün aşamalarına nüfuz etmiş yapısal bir yönetim anlayışının sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Akademik kadrolara atama ve yükseltmelerden yönetim süreçlerine, çalışma ilişkilerinden akademik özgürlüğe kadar uzanan geniş bir alanda hukuki belirlilik, liyakat ve kurumsal özerklik ilkelerinin giderek zayıfladığı ifade edilmektedir.

Bu süreçte siyasal müdahaleler, patronaj ilişkileri, ayrımcılık, otoriter yönetim anlayışı ve idari keyfilik birbirini tamamlayan mekanizmalar olarak işlemektedir. Sonuç olarak üniversiteler, bilimsel ölçütlerin ve demokratik yönetim ilkelerinin belirleyici olduğu kurumlar olmaktan uzaklaşarak siyasal ve ekonomik güç ilişkilerinin şekillendirdiği yapılara dönüşmektedir.

2. Siyasi Kadrolaşma, Kayırmacılık ve Liyakatsiz Atama-Yükseltme Süreçleri

Katılımcılar, akademik yükseltme ve atama süreçlerinde en temel sorunun liyakat ilkesinin sistematik biçimde aşındırılması olduğunu ifade etmektedir.

Her ne kadar akademik yükseltme ve atama süreçleri görünürde objektif akademik ölçütlere dayanıyor olsa da, uygulamada hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde siyasal ilişkilerin ve patronaj ağlarının belirleyici hale geldiği belirtilmektedir. Akademik başarı ve bilimsel üretim yerine siyasal iktidarla kurulan ilişkiler, ideolojik yakınlık ve biat kültürü birçok durumda kariyer ilerlemesinin temel koşulu olarak görülmektedir.

Devlet üniversitelerinde siyasal ve bürokratik bağlantılar belirleyici olurken, vakıf üniversitelerinde bu ilişkilere müteveli heyetlerinin tercihleri ve kişisel ilişki ağları da eklenmektedir. Böylece akademik kadroların oluşturulması ve yükseltme süreçleri kurumsal ilkelerden uzaklaşarak siyasal ve kişisel sadakat ilişkileri temelinde şekillenmektedir.

3. Ayrımcılık, Dışlanma ve Mobbing

Katılımcılar, ayrımcılığı liyakatsiz atama ve yükseltme süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirmektedir.

İktidara muhalif olmak ya da yalnızca hâkim ideolojik çerçevenin dışında konumlanmak, birçok akademisyen açısından üniversitelerde iş bulmayı neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Üniversite bünyesinde çalışan akademisyenler açısından ise bu durum sürekli baskı, dışlanma ve mobbing uygulamalarıyla karşı karşıya kalmak anlamına gelmektedir.

Siyasal görüş temelinde yaşanan ayrımcılığın yanı sıra cinsiyet, din ve etnik köken temelli ayrımcılıkların da yaygın olduğu ifade edilmektedir. Bu farklı ayrımcılık biçimlerinin birbirini beslediği ve özellikle muhalif akademisyenlerin çok katmanlı bir dışlanma deneyimi yaşadığı belirtilmektedir.

Katılımcılar, bu uygulamaların yalnızca bireysel mağduriyetler yaratmadığını; aynı zamanda üniversite içinde eleştirel düşüncenin ve akademik çoğulculuğun zayıflamasına neden olduğunu vurgulamaktadır.

4. Yönetmelik ve Demokratik Yönetimin Tasfiyesi

Katılımcılar, üniversitelerde karar alma süreçlerinin giderek daha merkezi ve otoriter bir yapıya dönüştüğünü ifade etmektedir.

Devlet üniversitelerinde rektörlerin olağanüstü yetkilerle donatıldığı, fakülte kurullarının işlevsiz hale geldiği ve kararların yukarıdan aşağıya, hiyerarşik bir komuta zinciri içinde alındığı belirtilmektedir. Bu durum, akademik özyönetim mekanizmalarının büyük ölçüde ortadan kalkmasına yol açmaktadır.

Vakıf üniversitelerinde ise yönetim üzerindeki belirleyici aktörün çoğu zaman mütevelli heyeti olduğu ifade edilmektedir. Kurucu vakfın ya da sermaye sahibinin doğrudan üniversite yönetimini belirlediği bu yapıda rektörler çoğu zaman mütevelli heyetinin kararlarını uygulayan yöneticiler konumuna indirgenmektedir.

Sonuç olarak üniversiteler, bilimsel gereklilikler ve demokratik yönetim ilkeleri doğrultusunda işleyen kurumlar olmaktan uzaklaşmakta; siyasal iktidarın ve sermayenin öncelikleri doğrultusunda yönetilen hiyerarşik organizasyonlara dönüşmektedir.

5. Üniversite Yönetimlerinde Keyfilik ve Hukuki Belirsizlik

Katılımcılar, üniversitelerde yaşanan en temel sorunlardan birinin kurumsal işleyişteki keyfilik olduğunu belirtmektedir.

Her ne kadar yükseköğretim sistemi YÖK tarafından belirlenmiş yasa, yönetmelik ve kriterlere dayanıyor görünse de, uygulamada bu düzenlemelerin çoğu zaman nesnel kurallar olarak değil, yöneticilerin takdir yetkisini güçlendiren baskı araçları olarak kullanıldığı ifade edilmektedir.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin zayıflaması, akademik süreçlerde kişisel ilişkilerin ve keyfi kararların belirleyici hale gelmesine yol açmaktadır. Bu durum işe alımlardan akademik yükseltmelere, araştırma faaliyetlerinden disiplin süreçlerine ve işten çıkarmalara kadar akademik yaşamın hemen her aşamasını etkilemektedir.

Katılımcılar, nepotizm ve kayırmacılığın temelinde de bu kurumsallaşmış keyfiliğin bulunduğunu; hukuki güvencelerin zayıflamasının akademik hak ihlallerini olağanlaştırdığını ifade etmektedir.

6. Değerlendirme

Akademik süreçlerde yaşanan ihlaller bireysel uygulamalardan çok üniversite yönetimlerinin siyasal ve ekonomik güç ilişkileri doğrultusunda yeniden yapılandırılmasının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Liyakat ilkesinin aşınması, patronaj ilişkilerinin güçlenmesi, ayrımcılık ve mobbing uygulamalarının yaygınlaşması, yönetim süreçlerinin otoriterleşmesi ve keyfilik birbirini besleyen yapısal sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu gelişmeler yalnızca akademisyenlerin çalışma yaşamını değil, üniversitenin bilimsel üretim kapasitesini, kurumsal özerkliğini ve demokratik niteliğini de doğrudan etkilemektedir. Akademik süreçlerde hukuki güvenliğin, liyakat ilkesinin, şeffaf yönetim mekanizmalarının ve demokratik katılımın yeniden güçlendirilmesi, üniversitelerin kamusal ve bilimsel işlevlerini sürdürebilmeleri açısından temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

GÜVENCESİZLİK VE ÇALIŞMA KOŞULLARI

1. Akademi Güvencesizliğin Yaygınlaşması

Türkiye’de yükseköğretim alanında yaşanan dönüşüm, akademik güvencesizliği istisnai bir durum olmaktan çıkararak üniversitelerin temel yapısal özelliklerinden biri haline getirmiştir. Özellikle neoliberal yeniden yapılanma, üniversitelerin piyasa mantığıyla yönetilmesi ve siyasal müdahalelerin artması, akademik emeğin çalışma koşullarını köklü biçimde değiştirmiştir. İş güvencesinin zayıflaması, kısa süreli sözleşmeler, keyfi yönetim uygulamaları, artan performans baskısı ve idari yükler akademisyenlerin mesleki özerkliği aşındırırken, örgütlenme kapasitesini de önemli ölçüde sınırlandırmaktadır.

Katılımcılar, güvencesizliğin yalnızca bireysel çalışma koşullarını değil, aynı zamanda akademik üretimin niteliğini, üniversite içi dayanışmayı ve bilimsel özgürlüğü doğrudan etkileyen yapısal bir sorun haline geldiğini vurgulamaktadır.

2. İş Güvencesinin Aşınması ve Siyasal Müdahaleler

Akademik alanda iş güvencesinin giderek ortadan kalkması, katılımcıların üzerinde en fazla durduğu konulardan biridir. Özellikle araştırma görevlileri, akademik hiyerarşinin en kırılgan grubunu oluşturmaktadır.

Katılımcılar, 50/D statüsündeki bir yıllık sözleşmelerin araştırma görevlilerini sürekli işten çıkarılma tehdidi altında bıraktığını belirtmektedir. 50/D’den 33/A kadrolarına geçiş süreçlerinde yaşanan belirsizlikler ve yöneticilerin keyfi uygulamaları da bu güvencesizliği derinleştirmektedir.

Vakıf üniversitelerinde ise güvencesizlik daha yapısal bir nitelik taşımaktadır. Akademik kararların rektörlükten çok mütevelli heyetleri tarafından verilmesi, sözleşmelerin herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin yenilenmemesi riskini sürekli canlı tutmaktadır. Katılımcılar ayrıca 2016 sonrasında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK), zorunlu emeklilik uygulamaları, güvenlik soruşturmaları ve Barış Akademisyenlerinin ihraç edilmesi gibi siyasal müdahalelerin, kamu üniversitelerinde dahi iş güvencesini fiilen ortadan kaldırdığını ifade etmektedir.

3. Vakıf–Kamu Ayrımı ve Patronaj İlişkileri

Katılımcılar, vakıf ve kamu üniversiteleri arasında hukuki farklılıklar bulunsa da güvencesizlik bakımından giderek birbirine yaklaşan bir tablo oluştuğunu belirtmektedir.

Vakıf üniversitelerinde mütevelli heyetlerinin akademik süreçlerin üzerinde belirleyici olması, akademik kararların kurumsal ilkeler yerine yönetsel tercihler doğrultusunda

alınmasına yol açmaktadır. İş Kanunu kapsamında çalışan akademisyenlerin hak arama olanaklarının kamu üniversitelerine kıyasla daha sınırlı olduğu ifade edilmektedir.

Bunun yanında kayırmacılık ve klientalist ilişkilerin yalnızca siyasal bağlantılar üzerinden değil, kişisel ilişkiler ve patronaj ağları aracılığıyla da işlediği belirtilmektedir. Kadro tahsisleri, ders dağılımları ve idari görevlerin çoğu zaman akademik ölçütlerden ziyade bu ilişkiler doğrultusunda belirlendiği aktarılmaktadır.

Katılımcılar ayrıca vakıf üniversitelerinde geliştirilen birçok uygulamanın zamanla kamu üniversitelerine de yayıldığını ve vakıf üniversitelerinin bu anlamda yükseköğretim politikalarının “deney sahası” olarak işlev gördüğünü ifade etmektedir.

4. Ücret, Akademik Emeğin Değeri ve Ekonomik Güvencesizlik

Uzun yıllar boyunca akademik emeğin maddi karşılığı ikinci planda bırakılmış, akademisyenlik daha çok “ulvi” ve kamusal bir faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bu anlayış nedeniyle ücret meselesi akademik tartışmaların dışında kalmıştır.

Katılımcılar, son yıllarda düşük maaşlar ve kamu ile vakıf üniversiteleri arasındaki ücret farklılıklarının ücret konusunu yeniden temel bir sorun haline getirdiğini belirtmektedir. Özellikle vakıf üniversitelerinde devlet üniversitelerinde çalışan aynı unvandaki öğretim elemanlarıyla maaş eşitlemelerinin en düşük ücret düzeyi esas alınarak yapılması ve ek ders ücretlerinin kamu üniversitelerindeki hesaplama yöntemlerine göre belirlenmesi eleştirilmektedir.

Akademik emeğin ekonomik karşılığının görünür hale gelmesi, bir yandan akademisyenlerde hak temelli bir farkındalık yaratırken, diğer yandan üniversite yönetimleriyle yaşanan çatışmaların da önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir.

5. İş Yüğü, Angarya ve Akademik Niteliğin Aşınması

Katılımcılar, akademik emeğin yalnızca güvencesizlik nedeniyle değil, giderek artan iş yükü nedeniyle de nitelik kaybettiğini ifade etmektedir.

İdari personel eksikliği nedeniyle birçok bürokratik görevin akademisyenlere devredildiği; akreditasyon, kalite güvencesi ve sürekli raporlama süreçlerinin akademik üretime ayrılan zamanı önemli ölçüde azalttığı belirtilmektedir.

Artan öğrenci kontenjanları ve kalabalık sınıflar eğitimin niteliğini düşürmekte, akademisyenler üzerinde hem mesleki hem de vicdani baskı oluşturmaktadır. Mevcut akademik kadroların yetersiz olmasına rağmen iş yükünün sürekli artması önemli bir yapısal sorundur.

Bölüm başkanlarının sekreteryâ işlerini üstlenmek zorunda kalmaları, araştırma görevlilerinin yoğun biçimde idari işlerde görevlendirilmeleri ve akademik zamanın bürokratik faaliyetlerle tüketilmesi akademik niteliğin aşınmasının başlıca nedenleri arasında gösterilmektedir.

6. Mobbing, Zorbalık ve İdari Baskı Mekanizmaları

Katılımcılar üniversitelerde psikolojik baskı ve mobbing uygulamalarının yaygın olduğunu ancak bunların çoğu zaman belgelenmesinin güç olduğunu ifade etmektedir.

Kart basma zorunluluğu, akademisyenlerin istifaya zorlanması, kişiye özel disiplin soruşturmaları açılması ve sözleşmelerin yenilenmeyeceği yönündeki tehditler en sık dile getirilen baskı biçimleri arasında yer almaktadır.

Hak arama girişimlerinin çoğu zaman “itaatsizlik” veya “başkaldırı” olarak değerlendirildiği; toplu dilekçe ve imza kampanyalarına katılan akademisyenlerin işten çıkarılabildiği örneklerle aktarılmaktadır.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, sendikal örgütlenmenin ve kolektif dayanışmanın belirli durumlarda koruyucu bir işlev gördüğünü, ortak hareket edilen örneklerde idari baskının azaltılabildiğini vurgulamaktadır.

7. Örgütlenme Sorunları ve Dayanışmanın Zayıflaması

Katılımcılar, akademide örgütlenmenin önündeki en büyük engellerden birinin bireyselleşme olduğunu belirtmektedir.

Bir sendika ya da meslek örgütüne üye olmanın tek başına örgütlü olmak anlamına gelmediği; örgütlenmenin aktif katılım ve ortak mücadele gerektirdiği vurgulanmıştır.

Performans kriterleri, yayın baskısı ve rekabetçi değerlendirme sistemleri akademisyenleri birbirlerinden uzaklaştırmakta, farklı disiplinlerin koşulları dikkate alınmadan uygulanan ortak performans ölçütleri dayanışmayı daha da zayıflatmaktadır.

Katılımcılar bu durumu şu ifadeyle özetlemektedir: “Güvencesiz olduğumuz için örgütlenemiyoruz; örgütlenemediğimiz için de güvencesiziz.” Bu ifade, akademik güvencesizlik ile örgütsüzlük arasındaki karşılıklı beslenen döngüsel ilişkiyi en açık biçimde ortaya koymaktadır.

8. Değerlendirme

Akademide güvencesizlik yalnızca istihdam biçimlerini ilgilendiren bir sorun olmaktan çıkmış; üniversitelerin yönetim yapısını, akademik emeğin niteliğini, çalışma ilişkilerini ve örgütlenme kapasitesini belirleyen temel yapısal dinamiklerden biri haline gelmiştir.

Siyasal müdahaleler, kısa süreli sözleşmeler, patronaj ilişkileri, düşük ücretler, artan bürokratik iş yükü ve idari baskılar birbirini besleyen mekanizmalar olarak akademisyenlerin mesleki özerkliğini aşındırmaktadır.

Bu süreç aynı zamanda akademik dayanışmayı zayıflatmakta ve kolektif hak arama olanaklarını daraltmaktadır. Güvencesizlik ile örgütsüzlük arasındaki karşılıklı ilişki, üniversitelerde çalışma koşullarının iyileştirilmesinin yalnızca bireysel hakların güçlendirilmesiyle değil, aynı zamanda akademik dayanışma ve örgütlenme mekanizmalarının yeniden inşa edilmesiyle mümkün olacağını göstermektedir.

ÜNİVERSİTELERİN NEOLİBERALLEŞMESİ / TİCARİLEŞMESİ

1. Üniversitenin Neoliberal Dönüşümü

Günümüzde üniversiteler, kamusal bilgi üretiminin ve eleştirel düşüncenin merkezi olma işlevlerinden giderek uzaklaşarak neoliberal politikaların etkisi altında piyasa odaklı kurumlara dönüşmektedir. Bu dönüşüm yalnızca ekonomik bir yeniden yapılanma değil, aynı zamanda akademik emeğin, eğitimin ve üniversite yönetiminin yeniden tanımlandığı kapsamlı bir yapısal değişimdir. Bilgi metalaşmakta, öğrenci müşteri olarak görülmekte, akademik faaliyetler ise performans göstergeleri ve piyasa ölçütleri üzerinden değerlendirilmektedir.

Bu süreç, üniversitenin kamusal niteliğinin zayıflamasına, akademik özerkliğin aşınmasına ve üniversitelerin giderek şirket mantığıyla yönetilen kurumlar haline gelmesine yol açmaktadır.

2. Eğitimin Ticarileşmesi ve Öğrencinin Müşterileşmesi

Neoliberal dönüşümün en görünür sonuçlarından biri eğitimin bir kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak ticari bir hizmete dönüştürülmesidir. Bilgi ve eğitim, satın alınabilir bir meta olarak görülmeye başlanmış; öğrenciler ise üniversitenin müşterileri haline gelmiştir.

Bu çerçevede üniversitede öğretim programları toplumsal ihtiyaçlardan çok piyasanın taleplerine göre açılmaktadır. Özellikle vakıf üniversitelerinde başlangıçta öğrencilere verilen tam bursların, üniversite sayısının artmasıyla birlikte giderek azaltıldığı belirtilmektedir.

Teorik eğitimin öğrencilerdeki değerinin azaldığını, mezunların eğitim aldıkları alanlardan piyasanın talep ettiği sektörlere yöneldiğini ifade edilmektedir. Örneğin Siyaset Bilimi mezunlarının finans sektöründe çalışmasının sıradanlaştığı vurgulanmaktadır.

Öğrencilerin diplomayı bir eğitim sürecinin ürünü olmaktan ziyade kolayca edinilecek bir belge olarak görmeleri, “diplomayı download etme” beklentisi şeklinde mizahi bir ifadeyle tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım öğretim elemanları üzerinde müşteri memnuniyeti baskısı yaratmaktadır. Benzer biçimde daha fazla öğrenci çeken bölümlerin yönetimler tarafından kayırıldığı, özellikle Mimarlık gibi uygulamalı alanlarda müşteri odaklı yaklaşımın eğitim kalitesini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

3. Akademik Emek ve Performans Rejimi

Neoliberal üniversite modeli akademisyenlerin çalışma koşullarını köklü biçimde değiştirmektedir. Performans ve kalite yönetim sistemleri akademik emeği sürekli ölçülen ve denetlenen bir üretim sürecine dönüştürmektedir.

Katılımcılar performans kriterlerinin öğretim elemanlarını adeta “köleleştirdiğini”, akademisyenlerin araştırma yapmaktan çok proje üretmeye ve dış kaynak bulmaya zorlandıklarını ifade etmektedir. Bazı üniversitelerde proje geliştiren akademisyenlere lojman gibi kurumsal ayrıcalıklar tanınması bu eğilimin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Üniversitelerin konferans desteklerini azaltması akademisyenleri bilimsel etkinlikler için TÜBİTAK gibi kurum dışı fonlara bağımlı hale getirmektedir. Bunun yanında üniversite içinde yoğun bir rekabet ortamı oluşmakta; yayın ve atıf sayısını artırmak amacıyla kurulan ağ ilişkileri (örneğin aynı yayına çok sayıda öğretim elemanının adının yazılması) akademik dürüstlük açısından sorunlar doğurmaktadır.

Araştırma görevlilerinin yeniden atanabilmeleri için dahi yayın şartı getirilmesi performans baskısının ulaştığı boyutu göstermektedir. Haftada 14–16 saate varan ders yüküne rağmen akademisyenlerden yoğun yayın üretimi beklenmesi ise katılımcılar tarafından gerçekçi bulunmamakta; bunun akademisyenleri ailelerinden, öğrencilerinden ve kişisel yaşamlarından fedakârlık yapmaya zorladığı dile getirilmektedir.

4. Üniversite Yönetiminde Şirketleşme ve Merkeziyetçilik

Neoliberal dönüşüm yalnızca akademik üretimi değil, üniversitelerin yönetim anlayışını da değiştirmektedir. Üniversite yönetimleri giderek şirket yönetimine benzemekte, karar alma süreçleri ise merkezileşmektedir.

Katılımcılar meslektaş yönetişiminin ortadan kalktığını, akademik kurulların işlevsizleştiğini ve yönetimin rektörlük makamında yoğunlaştığını belirtmektedir. Devlet üniversitelerinde eğitim ücretsiz olsa dahi yönetim anlayışının neoliberal mantıkla şekillendiği ifade edilmektedir.

Vakıf üniversitelerinde yöneticilerin sürekli “ekonomik rasyo” vurgusu yaptığı; atama ve yükseltme kriterlerinin ise şeffaf olmaktan uzak olduğu aktarılmaktadır. Kuralların sürekli değişmesi akademisyenler açısından öngörülemez ve güvencesiz bir çalışma ortamı yaratmaktadır.

Ayrıca önemli kararların resmi yollar yerine dedikodu ve gayriresmî iletişim kanallarıyla yayılması, belirsizlik üzerinden kurulan bir yönetim tekniği olarak görülmektedir. Bazı fakültelerde akademik kurulların yıllardır toplanmaması ve iletişim kanallarının kapatılması bu merkeziyetçi yapının örnekleri arasında gösterilmektedir.

5. Akreditasyon, Kalite Güvencesi ve Bürokratik Denetim

Katılımcılar kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerinin eğitimin niteliğini artırmaktan çok bürokratik yük ve denetim mekanizması haline geldiğini düşünmektedir.

Akreditasyon süreçlerinin özellikle araştırma görevlilerinin üzerine bırakıldığı ve bunun birçok kişi tarafından “meslekten soğuma” nedeni olarak görüldüğü ifade edilmektedir. Akreditasyon, üniversiteler arasında ticari prestij sağlayan bir “Michelin yıldızı” yarışına benzetilmektedir.

Kalite süreçleriyle birlikte akademik faaliyetlerin sürekli izlenmesi ve ölçülmesi olağan hale gelmiştir. Bu uygulamalara eleştirel yaklaşan akademisyenler ise çoğu zaman “işbirliğine uygun olmayan” ya da “bozguncu” kişiler olarak damgalanmaktadır.

Lisans eğitiminin üç yıla indirilmesi gibi önerilerin Mimarlık ve Hemşirelik gibi meslek alanlarının yasal düzenlemeleriyle çeliştiği, buna karşı çıkan akademisyenlerin ise çeşitli idari baskılarla karşılaştıkları belirtilmektedir.

6. Akademik Özgürlük, Yabancılaşma ve Dayanışmanın Zayıflaması

Neoliberal üniversite yalnızca çalışma koşullarını değil, akademik kültürü de dönüştürmektedir. Katılımcılar akademik özerkliğin kaybı ile üniversitelerin ticarileşmesinin birbirinden ayrılmaz süreçler olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle genç akademisyenlerin yoğun baskı altında çalıştıkları ve akademik yabancılaşmanın giderek arttığı belirtilmektedir.

Akademisyenlerin meslek örgütlerine katılımının düşük olması, ortak hareket etme kültürünün zayıflaması ve özellikle vakıf üniversitelerinde maaşların birbirine söylenmesinin dahi yasaklanması gibi uygulamalar dayanışmayı zedeleyen unsurlardır. Performans sistemi akademisyenleri birbirleriyle rekabet eden bireylere dönüştürerek kolektif mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

7. Akademik Mesleğin Dönüşümü ve Mesleki Değerler

Katılımcılar akademisyenliğin zaman zaman gereğinden fazla idealize edildiğine yönelik özeleştiriler de yapmaktadır. Bununla birlikte, üniversitenin tarihsel olarak muhafazakâr yönleri bulunsada akademik özerklik, eleştirel düşünce ve bilimsel etik gibi temel mesleki değerlerin korunmasının vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır.

Bu nedenle akademisyenlerin yalnızca neoliberal dönüşümü eleştirmeleri değil, aynı zamanda akademik mesleğin kamusal değerlerini yeniden tartışabilecekleri kolektif forumlar ve dayanışma mekanizmaları oluşturmaları gerektiği ifade edilmektedir.

8. Değerlendirme

Üniversitelerin neoliberalleşmesi eğitimin ticarileşmesi, akademik emeğin performans rejimine tabi kılınması, yönetim süreçlerinin merkezileşmesi, kalite süreçlerinin bürokratik denetim aracına dönüşmesi ve akademik dayanışmanın zayıflaması gibi birbirini besleyen süreçlerden oluşmaktadır. Bu dönüşüm yalnızca üniversitelerin işleyişini değil, akademik bilginin üretim biçimini, üniversitenin kamusal rolünü ve akademisyenlerin mesleki kimliklerini de yeniden şekillendirmektedir. Üniversitenin kamusal niteliğinin korunabilmesi, akademik özerklik, meslektaş yönetişimi ve dayanışma ilkelerinin yeniden güçlendirilmesine bağılı görünmektedir.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

İstanbul ve Ankara’da gerçekleştirilen çalıştaylarda ortaya çıkan değerlendirmeler, Türkiye yükseköğretim sisteminde yaşanan sorunların tek tek hak ihlallerinden ya da münferit yönetsel uygulamalardan ibaret olmadığını açık biçimde göstermektedir. Katılımcılar tarafından dile getirilen deneyimler, üniversitelerde yaşanan güvencesizlik, akademik özgürlüklerin daralması, akademik süreçlerdeki ihlaller ve üniversitelerin neoliberalleşmesi başlıklarının birbirinden bağımsız sorun alanları olmadığını; aksine aynı yapısal dönüşümün birbirini besleyen farklı boyutları olduğunu ortaya koymaktadır. Üniversitelerin piyasa mantığı doğrultusunda yeniden yapılandırılması, karar alma süreçlerinin merkezileşmesi, performans ve rekabet rejimlerinin yaygınlaşması ile siyasal müdahalelerin kurumsallaşması, akademik emeğin niteliğini, çalışma ilişkilerini ve üniversitenin kamusal işlevini aynı anda dönüştüren bütünlüklü bir süreçtir.

Çalıştaylar boyunca katılımcılar, üniversitelerde yaşanan dönüşümün yalnızca Türkiye’ye özgü olmadığını, küresel ölçekte yükseköğretimin neoliberalleşmesiyle yakından ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte Türkiye örneğinde bu dönüşümün siyasal merkezileşme, idari keyfilik ve akademik özerkliğin aşınmasıyla iç içe geçmesi, üniversiteleri benzer uluslararası örneklerden ayıran özgün bir tablo ortaya çıkarmaktadır.

Bu nedenle Türkiye'deki yükseköğretim sistemi, hem küresel piyasa dinamiklerinin hem de siyasal otoriterleşmenin eş zamanlı etkisi altında yeniden şekillenmektedir.

Çalıştaylarda öne çıkan önemli bulgulardan biri de üniversitelerde yaşanan sorunların yalnızca akademisyenleri ilgilendirmedir. Akademik özgürlüğün zayıflaması, çalışma haklarının aşınması, liyakat ilkesinin yerini patronaj ilişkilerine bırakması ve eğitimin giderek piyasa ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi, doğrudan üniversitelerin bilim üretme kapasitesini, eğitim niteliğini ve toplumla kurduğu kamusal ilişkiyi etkilemektedir. Dolayısıyla öğretim elemanlarının çalışma haklarının korunması yalnızca bir meslek grubunun hak mücadelesi değil, üniversitenin kamusal niteliğinin ve toplum yararına bilgi üretme kapasitesinin korunması açısından da temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte çalıştaylar, sorunların tespit edildiği platformlar olmanın ötesinde çözüm yollarının ortaklaşa tartışıldığı bir dayanışma zemini sunmuştur. Farklı üniversitelerden ve farklı akademik statülerden öğretim elemanlarının benzer sorunları paylaşıyor olması, yükseköğretimde yaşanan dönüşümün ortak niteliğini görünür kılarken, çözümün de ortak mücadele ve örgütlenmeden geçtiği konusunda güçlü bir mutabakatın oluşmasını sağlamıştır. Tartışmalarda, sendikal örgütlenmenin güçlendirilmesi, öğretim elemanları arasında dayanışma ağlarının kurulması, hak ihlallerinin sistematik biçimde belgelenmesi, hukuki kazanımların görünür kılınması ve üniversitelerin bütün bileşenlerini kapsayan ortak mücadele zeminlerinin oluşturulması en önemli öneriler arasında yer almıştır.

İki çalıştaydaki tartışmaların raporlanması, üniversitelerde yaşanan hak ihlallerini yalnızca belgelemekle yetinmeyip, bunların arkasındaki ortak yapısal dinamikleri görünür hale getirmektedir. ÜNİVDER olarak gerçekleştirdiğimiz bu çalıştaylar ve raporlama, akademisyenlerin deneyimlerini ortak bir hafızaya dönüştürmeyi, gelecekte yürütülecek savunuculuk faaliyetleri için veri üretmeyi ve öğretim elemanları arasında yeni dayanışma kanallarının gelişmesine katkı sunmayı amaçlıyor. Çalıştaylarda da sıkça vurgulandığı gibi, üniversitelerin geleceği yalnızca geçmişteki kamusal üniversite modeline geri dönme tartışmasıyla sınırlı değil; esas mesele, akademik özgürlüğü, çalışma haklarını, demokratik yönetimi ve kamusal sorumluluğu yeniden merkeze alan yeni bir üniversite anlayışının nasıl inşa edileceğidir. Bu nedenle raporun ortaya koyduğu bulgular, yalnızca mevcut durumun bir değerlendirmesi değil; aynı zamanda öğretim elemanlarının örgütlenme özgürlüğünü güçlendirmeyi ve üniversitenin kamusal niteliğini yeniden tesis etmeyi hedefleyen uzun vadeli bir savunuculuk programının başlangıç noktası olarak görülmelidir.

